

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจไม่เลือกเรียนสาขาวิชาโลหะการของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ประเภทช่างอุตสาหกรรม กรมศึกษาวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นส่วนต่างๆ ดังนี้

2.1 มาตรฐานการศึกษาด้านอาชีวศึกษา

2.2 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุง พ.ศ. 2546) ประเภทวิชาอุตสาหกรรมสาขาวิชาโลหะการ

2.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 มาตรฐานการศึกษาด้านอาชีวศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา [2] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (แก้ไขเพิ่มเติม 2545) ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาลให้ยึดหลักการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และเพื่อให้คนไทยทั้งปวงได้รับ โอกาสเท่าเทียมกันทางการศึกษา พัฒนาได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต อันเป็นเงื่อนไขไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ สามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ เพื่อให้เป็นไปตามอุดมการณ์และหลักการในการจัดอาชีวศึกษา จึงได้กำหนดมาตรฐานการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 6 มาตรฐาน และ 34 ตัวบ่งชี้ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการกำกับ ดูแล ตรวจสอบและประเมินผล การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาดังต่อไปนี้

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาวิชาชีพ

มาตรฐานที่ 2 หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 3 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

มาตรฐานที่ 4 การบริการวิชาชีพสู่สังคม

มาตรฐานที่ 5 นวัตกรรมและการวิจัย

มาตรฐานที่ 6 ภาวะผู้นำและการจัดการ

2.1.1 ความหมายของการอาชีวศึกษา

คนทุกคนจะต้องมีการศึกษาเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต และเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคมส่วน การอาชีวศึกษาเป็นระบบย่อยของการศึกษา จึงเป็นการศึกษาเพื่อชีวิต โดยมุ่งให้ผู้ได้รับการศึกษาหรือ ฝึกอบรมในด้านนี้ได้มีสมรรถภาพในการทำงาน มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รวมทั้งความรู้ ความสามารถและทักษะในการผลิต การแปรรูป และจำหน่ายได้มีค่ากล่าวถึงคือค่าที่ใช้อยู่ค่า ใน การศึกษาเพื่ออาชีพ คือ อาชีวศึกษา (Vocational Education) และเทคนิคศึกษา (Technical Education) เป็นการมองการศึกษาที่เป็นระดับของการจัดการศึกษา ซึ่งความหมายของอาชีวศึกษาก็จะแตกต่างจาก เทคนิคศึกษา ดังนี้

1. อาชีวศึกษา เป็นการศึกษาวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ที่อาศัยความรู้ระดับต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษา ตอนปลายซึ่งรวมถึงการศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เพื่อผลิตกำลังคนตั้งแต่ ระดับแรงงานทั่วไป จนถึงแรงงานฝีมือ

2. เทคนิคศึกษา เป็นการศึกษาวิชาชีพในระดับการศึกษาที่สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อ ผลิตกำลังคนที่มีความชำนาญการเฉพาะด้าน ระดับกึ่งวิชาชีพชั้นสูง เป็นการศึกษาในหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) [2] การศึกษา อาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมสิ่งที่เป็นประสบการณ์ ในด้านการศึกษาที่จะช่วยให้ บุคคลได้ค้นพบความสามารถของตนเองเพื่อใช้ในการทำงานและประกอบอาชีพและนอกจากนี้ อาชีวศึกษายังหมายถึง การมุ่งผลิตกำลังคนโดยมุ่งให้ผู้สำเร็จการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษาทางด้าน เทคนิคศึกษามีคุณภาพที่จะเป็นกำลังที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ชาติ กำลังคนที่ ผลิตโดยอาชีวศึกษามีหลายระดับ ดังนี้คือ กำลังคนระดับกึ่งฝีมือ ระดับช่างฝีมือ ระดับช่างเทคนิคและ ระดับช่างเทคนิคชั้นสูง ดังนั้นการศึกษาของอาชีวศึกษาเป็นการศึกษาที่แตกต่างจากการศึกษาทั่วไป โดยเป็นการศึกษาเพื่อการทำงานและประกอบอาชีพ จึงต้องจัดเป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพ ความสามารถ ความเข้าใจและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ การสร้างอุปนิสัยที่ดีและจำเป็นในการทำงาน และ ความหมายของคำว่า การอาชีวศึกษายังครอบคลุมระดับแคบไปจนถึงกว้างและความหมายของการ อาชีวศึกษาอยู่ที่การมองของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอาชีวศึกษา ได้แก่

1. นักบริหารอาชีวศึกษา จะให้ความหมายของการอาชีวศึกษาในด้านการจัดการศึกษาเพื่อ พัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านอาชีพและการทำงาน

2. ผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษา ก็จะให้ความหมายของการอาชีวศึกษาในด้านของมุ่งผลิต กำลังคนที่มีคุณภาพในการประกอบอาชีพในสาขาวิชาต่าง ๆ

3. ครูอาชีวศึกษาจะมองการศึกษาในการให้การศึกษาแก่ผู้เรียน โดยมุ่งความรู้และทักษะ ที่จะนำไปประกอบอาชีพ รวมทั้งการพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการทำงาน

4. ส่วนนักเรียนหรือผู้เรียนด้านอาชีวศึกษา ก็มองการอาชีวศึกษาในด้านการศึกษาวิชาชีพในสาขาวิชาต่าง ๆ ตามความต้องการและความถนัดของตน เพื่อจะได้นำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพและทำงานได้

2.1.2 ปรัชญาอาชีวศึกษา

ในการทำงานทางด้านธุรกิจจะต้องมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในธุรกิจนั้น เช่นเดียวกัน การศึกษาก็ต้องมีเป้าหมายหรือปรัชญาของการศึกษา ดังนั้นกรมอาชีวศึกษา จึงได้ให้ความหมาย คำว่าปรัชญาไว้ดังนี้ ปรัชญา (Philosophy) หมายถึง ความเชื่อ แนวคิด หลักการ ที่บุคคลมีต่อ เรื่องใดเรื่องหนึ่งและไปสู่การวางวัตถุประสงค์ และแนวทางในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น ทราบว่าทุกคนต้องทำมาหาเลี้ยงชีพ จึงเป็นสิ่งจำเป็นต้องมี วิชาชีพ อาชีวศึกษานั้น จึงเป็นการหาความรู้ทักษะเพื่อการประกอบอาชีพ อาชีวศึกษาขึ้นอยู่กับพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ ในสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีอย่างมาก ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีจะเกิดปัญหาทางด้านอาชีพ ความต้องการผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ความหลากหลายของสาขาวิชาจึงเป็นความจำเป็นที่ต้องเตรียมบุคคล เพื่อให้มีความสามารถในการประกอบอาชีพนั้น การเตรียมบุคคลในการประกอบอาชีพต่าง ๆ ต้องคำนึงถึงทั้งปริมาณและคุณภาพรวมทั้งความถนัดความสนใจ ที่จะเลือกอาชีพ ที่เหมาะสมของแต่ละบุคคล นอกจากจะเป็นประโยชน์กับตนเอง ยังต้องคำนึงถึงประโยชน์ ต่อการพัฒนาประเทศด้วย

คำว่าปรัชญาของอาชีวศึกษาเริ่มจากความเชื่อว่า มนุษย์เกิดมาต้องมีอาชีพ เพื่อจะได้มาซึ่งปัจจัย 4 ในการดำรงชีวิต คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค การอาชีวศึกษาจำเป็นต้องมีการเรียนรู้และความชำนาญในทักษะ รวมทั้งความสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ด้วยความสุขและเป็นประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งสามารถนำปรัชญาการศึกษาของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) อ้างถึงใน ทิศนา แคมณี [3] มาประยุกต์ใช้กับการอาชีวศึกษาโดยกล่าวถึงการศึกษา เป็นการสร้างความเจริญ งอกงาม (Education is growth) โดยมุ่งให้เจริญงอกงามทั้ง 4 ด้าน คือ ทางกาย ทางอารมณ์ ทางสังคมและสติปัญญา โดยมุ่งการส่งเสริมประสบการณ์ให้แก่บุคคล เพื่อบุคคลได้เพิ่มพูนประสบการณ์แก่ตนเองเพื่อปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ดี ปรัชญาอาชีวศึกษาได้รับอิทธิพลจากแนวความคิดที่เชื่อว่า คนเราเรียนรู้จากประสบการณ์เมื่อได้มีการปฏิบัติจริง ๆ โดยสม่าเสมอ คือ การเรียนรู้โดยการกระทำประกอบด้วย 3 ด้าน คือด้านความรู้ ด้านเจตคติและด้านทักษะ อาชีวศึกษาได้นำแนวความคิดของบลูม (Bloom) อ้างถึงใน ทิศนา แคมณี [3] มาใช้ และดัดแปลงตามลักษณะการจัดอาชีวศึกษา มุ่งเน้นในด้านการพัฒนาอาชีพ ได้เน้นความสำคัญด้านทักษะมากกว่าด้านสติปัญญาและด้านเจตคติให้ผู้เรียนได้เกิดความชำนาญด้านอาชีพ ทั้งด้านการผลิต การทำการตลาด การขาย โดยสามารถนำความรู้ทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ นำไปใช้ในชีวิตประจำวันทั้งการจัดการศึกษาทั่วไปและการจัดอาชีวศึกษาต้อง

ประกอบด้วยพื้นฐานทั้งสติปัญญา เจตคติและทักษะ แต่สัดส่วนในการจัดการและให้การศึกษาจะแตกต่างกันไป การจัดการศึกษาจึงจะครบวงจรในปัจจุบัน กรมอาชีวศึกษาเปรียบเสมือนเป็นทางสองแพร่ง นั่นก็คือ เป็นการจัดอาชีวศึกษา เพื่อสนองและป้อนผลผลิตนั้นก็คือ ผู้ที่สำเร็จการศึกษา เพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานเป็นบทบาทที่ต้องพึ่งพาดตลาดแรงงานทางหนึ่ง หรืออีกเส้นทางหนึ่งก็คือ เพิ่มการเสริมสร้างอาชีพอิสระและความเป็นผู้นำในด้านอาชีพ ด้วยเหตุนี้ปรัชญาอาชีวศึกษาจึงมี 2 แนวความคิด อันได้แก่

1. ด้านปรัชญาอาชีวศึกษา คือการจัดการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องหรือสัมพันธ์กับตลาดแรงงาน โปรแกรมหรือหลักสูตรต่าง ๆ ของอาชีวศึกษา ควรพิจารณาจากปรัชญาของตลาดแรงงานหรือสถานประกอบการเป็นสำคัญ โดยถือเป็นมาตรฐานของการอาชีวศึกษา
2. ด้านปรัชญาอาชีวศึกษา คือการจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างอาชีพอิสระและเป็นผู้นำทางด้านวิชาชีพ โปรแกรมหรือหลักสูตรก็จำเป็นต้องกำหนดโดยอาศัยภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติและระดับการศึกษาที่สูงขึ้นไปเป็นเกณฑ์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเป็นผู้นำทางวิชาชีพ และสร้างอาชีพอิสระได้

2.1.3 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

เป็นหลักสูตรวิชาชีพ 3 ปี ซึ่งจบในตัวเอง มีวิชาชีพให้เลือกได้อย่างกว้างขวาง โดยรับจากผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า เพื่อให้ประกอบอาชีพโดยตรง มีจุดมุ่งหมายให้มีความรู้มีฝีมือ มีความชำนาญและประสบการณ์สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพด้วยความมั่นใจ ประกอบด้วยสาขาวิชาคือ ช่างอุตสาหกรรม พณิชยกรรม เกษตรกรรม และศิลปหัตถกรรม

2.1.4 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.)

เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้จบมัธยมศึกษาตอนปลายที่ไม่ประสงค์จะเข้ามหาวิทยาลัย ได้เข้าศึกษาวิชาชีพระดับเทคนิค เพื่อออกไปประกอบอาชีพ สนองต่อความต้องการในด้านวงการธุรกิจและอุตสาหกรรม อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยมีเป้าหมายที่จะรับผู้จบมัธยมตอนปลายให้เข้าเรียนได้

2.1.5 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

เป็นหลักสูตรที่ ขยายปริมาณการรับนักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ เพื่อให้เพียงพอกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เช่นหลักสูตร 2 ปี ต่อจากระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีสาขาวิชาการต่าง ๆ ให้เลือกซึ่ง ได้แก่ ช่างอุตสาหกรรม พณิชยกรรม เกษตรกรรม คหกรรม และศิลปกรรม

2.2 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุง พ.ศ. 2546) ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาโลหะการ

จุดประสงค์

1. เพื่อให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับภาษา สังคม วิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์ สุขศึกษา พลานามัย นำมาใช้ในการพัฒนาตนเองและวิชาชีพโลหะการให้มีความเจริญก้าวหน้า
2. เพื่อให้มีความเข้าใจหลักการในงานอาชีพสัมพันธ์ การประกอบธุรกิจ คอมพิวเตอร์อาชีพอนามัยและความปลอดภัย สิ่งแวดล้อมและการเพิ่มผลผลิต
3. เพื่อให้มีความเข้าใจในหลักการและกระบวนการทำงานในกลุ่มงานพื้นฐาน อุตสาหกรรม การอ่านแบบและเขียนแบบเทคนิค การเลือกใช้วัสดุ งานปรับ งานเครื่องมือกล งานเครื่องยนต์เบื้องต้น งานไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์
4. เพื่อให้มีความสามารถในการประกอบอาชีพช่างเชื่อมโลหะและผลิตภัณฑ์โลหะแผ่นได้ตามมาตรฐานวิชาชีพและปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความปลอดภัยทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม
5. เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานช่างเชื่อมโลหะและผลิตภัณฑ์โลหะแผ่นได้โดยผ่านเกณฑ์ทดสอบตามมาตรฐานวิชาชีพที่กำหนด สามารถปฏิบัติงานในสถานประกอบการและประกอบอาชีพอิสระ ใช้ความรู้และทักษะพื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นได้
6. เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัยเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อสังคม

2.2.1 มาตรฐานวิชาชีพ

1. สื่อสาร แสวงหาความรู้เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับเทคนิคในงานอาชีพ
2. ใช้หลักธรรมทางศาสนา วัฒนธรรม ค่านิยม คุณธรรมจริยธรรมทางสังคม ตลอดจนการสร้างเสริมสุขภาพพลานามัยและการป้องกันโรคกับตนเองและครอบครัว
3. แก้ปัญหาโดยใช้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและกระบวนการแก้ปัญหา
4. ดำเนินงานจัดการธุรกิจขนาดย่อม บริหารงานคุณภาพ เพิ่มผลผลิตขององค์กรสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัยในองค์กรและชุมชน
5. ใช้คอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ
6. อ่านแบบ เขียนแบบเทคนิคและเลือกใช้วัสดุอุตสาหกรรม
7. ประกอบ ทดสอบวงจรและอุปกรณ์ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์เบื้องต้น
8. เชื่อมโลหะและประกอบขึ้นรูปผลิตภัณฑ์โลหะแผ่นเบื้องต้น
9. ถอด ตรวจสอบและประกอบชิ้นส่วนเครื่องยนต์
10. ปรับ แปรรูปและขึ้นรูปงานด้วยเครื่องมือกล

2.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ

2.3.1 ความหมายของการตัดสินใจ

การตัดสินใจ หมายถึง สิ่งหรือเรื่องที่ทำ ตัดสินใจ ตกลงใจ ดังนั้นการตัดสินใจจึงหมายถึง เรื่องหรือสิ่งที่ทำการตกลงใจว่าจะกระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเลือกที่จะกระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ได้มีนักวิชาการที่สนใจด้านการตัดสินใจ ได้ให้คำนิยาม หรือความหมายของคำว่า “การตัดสินใจ” แตกต่างกันไป ดังนี้ การตัดสินใจ (Decision Making) อ้างถึงใน เสาวภา สมจิต [4] หมายถึง การคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล แล้วตัดสินใจเลือกปฏิบัติวิธีที่ดีที่สุดจากหลาย ๆ วิธี เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วว่าดีที่สุด คือสามารถทำให้เป็นไปตามเป้าหมายอย่างได้ผลมากที่สุด

โกวิท กังสนันท์ [5] ได้ให้ความหมายว่า การคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล แล้วตัดสินใจเลือกปฏิบัติวิธีที่ดีที่สุดจากหลายวิธี นิยามว่า การตัดสินใจคือกระบวนการใช้ความคิด สติของมนุษย์ที่ผูกพันกับปรากฏการณ์อันเกิดจากบุคคลและสังคม การตัดสินใจนี้มีพื้นฐานบนสมมติฐานของข้อเท็จจริง ที่มีคุณค่าและครอบคลุมตัวเลือกที่ได้รับการเลือกสรรแล้วจากตัวเลือกอื่น ๆ ตามความมุ่งหมายที่ต้องการ

แสวง รัตนมงคลมาส [6] ให้ความหมายของคำว่า “การตัดสินใจ” คือ การเลือกบนทางเลือกซึ่งทางเลือกนั้นจะต้องมี

1. ทางเลือกหลายทาง หากมีทางเลือกทางเดียวไม่ถือว่าเป็นการตัดสินใจ
2. ต้องใช้เหตุผลประกอบการพิจารณา โดยใช้ข้อมูลตัวเลขต่าง ๆ มาพิจารณาตัดสินใจด้วย
3. มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนว่าการตัดสินใจนั้นกระทำไปเพื่ออะไร

ความหมายของการตัดสินใจ ได้มีคนให้คำจำกัดความไว้หลายความหมาย ดังพอจะสรุปได้ดังนี้

โกวิท กังสนันท์ [5] ได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับการตัดสินใจว่า การตัดสินใจเป็นการสะท้อนให้เห็นสถานะที่ผู้ตัดสินใจมีตัวเลือกหลาย ๆ ตัว และเขาจะต้องเปรียบเทียบผลที่เกิดจากตัวเลือกต่าง ๆ ก่อนที่จะตัดสินใจเพื่อเลือกตัวเลือกใดตัวเลือกหนึ่ง เพื่อนำไปลงมือปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์บางอย่างที่เขาต้องการ

สมพงษ์ เกษมสิน [7] กล่าวว่า การตัดสินใจ คือ การเลือกทางปฏิบัติ ซึ่งหลายทางเป็นแนวทางไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

Chester I. Barnard อ้างถึงใน ยงยุทธ รักษาศรี [8] ได้กล่าวว่า กระบวนการตัดสินใจ เป็นเทคนิควิธีการลดจำนวนทางเลือกในการเลือกลงมา กล่าวคือ การเลือกนั้นจะใช้เทคนิควิธีใดก็ตามจะลดทางเลือกหลายทางลงมาให้เหลือเพียงทางเดียว

ชัยพร วิชชาวุธ [9] ได้กล่าวว่า การตัดสินใจของคนเรานั้นเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน สาเหตุที่จะกระทำหรือไม่กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นมามากมาย การตัดสินใจของมนุษย์จะต้องผ่านกระบวนการทางความคิด ที่ซับซ้อนแล้วนำไปสู่ทางเลือกปฏิบัติ โดยมีประสบการณ์และแรงจูงใจเป็นตัวกระตุ้น

เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์ [10] ได้กล่าวว่า การตัดสินใจของบุคคลที่จะกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น ขึ้นอยู่กับเป้าหมาย หรือความมุ่งหวังที่เขาตั้งใจเอาไว้ด้วย ซึ่งความมุ่งหวังหรือเป้าหมายนี้เป็นผลมาจากเจตคติที่มีต่อสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเร้า ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจนั้น และเจตคติดังกล่าวที่เกิดจากการเรียนรู้ และจากประสบการณ์

Harrison F.E. อ้างถึงใน วุฒิชัย จานง [11] ได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับนิยามในการตัดสินใจไว้ว่า “การตัดสินใจเป็นขบวนการประเมินผลเกี่ยวกับทางเลือกปฏิบัติที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายได้มากที่สุด”

Chester. อ้างถึงใน วุฒิชัย จานง[11] กล่าวว่า กระบวนการตัดสินใจเป็นเทคนิควิธีลดจำนวนทางเลือกในการเลือกลงมา กล่าวคือ การเลือกนั้นจะใช้เทคนิควิธีใดก็ตามจะลดทางเลือกหลายทางลงมาให้เหลือเพียงทางเดียว

Herbert. อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ [12] ได้ให้ข้อคิดเห็นว่าการตัดสินใจมีขั้นตอน 4 ระดับ ได้แก่

1. Intelligence activity เป็นระดับกิจกรรมในการแสวงหาข่าวสารข้อมูล คือการเสาะแสวงหาข่าวสารข้อมูล สภาพแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อการตัดสินใจ
2. Design activity เป็นระดับกิจกรรมในการสร้างแบบหรือออกแบบ คือการประดิษฐ์การพัฒนา และการวิเคราะห์แนวทางต่าง ๆ ที่นำไปปฏิบัติได้
3. Choice activity เป็นระดับกิจกรรมในการเลือก คือ การเลือกแนวทางเฉพาะที่จะทำได้
4. Review activity เป็นระดับกิจกรรมในการทบทวน คือ การประเมินค่าของการเลือกในทางเลือกที่ผ่านมา

วุฒิชัย จานง [11] ได้กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการเลือกในระหว่างทางเลือกต่าง ๆ และได้อธิบายขั้นตอนการตัดสินใจไว้ดังนี้

1. การแยกแยะตัวปัญหา (Problem Identification) ขั้นแรกของการตัดสินใจเป็นเรื่องของการสร้างความมั่นใจและแน่ใจโดยการค้นหา เป็นเรื่องของการแยกแยะตัวปัญหาออกมาอย่างแน่ชัดหรือตัวปัญหาอย่างแน่นอน

2. การหาข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับตัวปัญหานั้น (Information Search) คือ การเสาะแสวงหาสิ่งที่เป็นสาเหตุหรือสิ่งที่ก่อให้เกิดตัวปัญหานั้นซึ่งอาจจะไม่ใช่สาเหตุโดยตรงก็เป็นไปได้ ความสามารถที่จะหาข่าวที่สมบูรณ์ (Complete Information) นั้นอาจเป็นไปได้แต่เป็นการเสาะหาข่าวที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุของปัญหามากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้การเสาะหาข่าวสารควรจะเป็นไปตามแนวความคิดที่ว่า ข่าวสารที่สรรหานั้นจำเป็นต้องมีความเกี่ยวข้องและจำเป็นกับตัวปัญหา ตลอดจนมีความเพียงพอในการแก้ปัญหา (Relevant Necessary and Sufficient Information)

3. การประเมินค่าของข่าวสาร (Evaluation of Information) ในบรรดาข่าวสารที่แสวงหานั้นเราต้องยอมรับความจริงประการหนึ่งว่า มิได้หมายความว่าข่าวสารทุกชนิดที่หานั้นเกี่ยวข้องกับตัวปัญหาและมีคุณค่ากับตัวปัญหาอย่างแท้จริงเสมอไป ดังนั้นก็จำเป็นต้องมีการประเมินค่าว่าข่าวสารที่ได้มานั้นถูกต้องเหมาะสมเพียงพอกับเวลาและความสามารถที่จะนำไปวิเคราะห์ปัญหาได้หรือไม่ ซึ่งจะมีการเสาะหาข่าวเพิ่มเติมหลังจากการประเมินค่าข่าวสารแล้วว่าไม่เพียงพอหรือไม่เกี่ยวข้องเท่าที่ควรก็จำเป็นต้องตัดข่าวสารบางอย่างออกไป ถ้าเห็นว่าไม่เกี่ยวข้องกับตัวปัญหาที่จะทำการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจนั้น

4. การกำหนดทางเลือก (Listing of Alternatives) เป็นขั้นตอนสำคัญของการตัดสินใจ คือ กำหนดทางเลือกที่สามารถครอบคลุมวิธีที่จะแก้ปัญหาได้มากที่สุด จริงอยู่ถ้าเรามีข่าวสารสมบูรณ์สำหรับปัญหาแต่ละเรื่องเราจะกำหนดทางเลือกให้เหมาะสม ถ้าข่าวสารไม่สมบูรณ์ก็กำหนดทางเลือกที่มีลำดับความสำคัญของการแก้ปัญหา

5. การเลือกทางเลือก (Selection of Alternative) เมื่อกำหนดทางเลือกแล้วขั้นต่อไปก็คือการเลือกทางเลือกที่จะปฏิบัติการต่อไป (Selection of a Course of Action) ขั้นนี้เองที่เป็นที่ยอมรับว่าเป็นการตัดสินใจแท้จริง การเลือกทางเลือกนั้นเกิดจากผลของการตัดสินใจแต่ยังไม่สมบูรณ์

6. การปฏิบัติการตัดสินใจ (Implement of Decision) เป็นการปฏิบัติตามผลของการตัดสินใจหรือทางเลือกที่เราจะทราบได้ว่าการตัดสินใจนั้นถูกต้องเหมาะสมเพียงใดหรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับผลของการตัดสินใจนั้นการประเมินผลของการตัดสินใจนี้เป็นการตรวจดูว่า ผลของการตัดสินใจที่ปฏิบัติไปเหมาะสมกับการแก้ปัญหานั้นหรือไม่

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการอีกหลายท่านอ้างถึงใน อุไร มั่นหมั่น [13] กล่าวถึงกระบวนการตัดสินใจไว้มากมาย ซึ่งพอสรุปได้ 6 ขั้นตอนคือ

1. การพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือประเด็นของปัญหาที่จะตัดสินใจ จะต้องทราบว่าวัตถุประสงค์ที่ต้องการคืออะไร ในกรณีที่เป็นการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาที่จำเป็นต้องทราบปัญหาที่

แท้จริงก่อนโดยพิจารณาเหตุการณ์ในอดีต ปัจจุบัน และคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตให้ได้ว่าปัญหา คืออะไร

2. การวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจขององค์การต่าง ๆ แต่ละครั้งย่อมมีผลกระทบกระเทือนถึงบุคคลอื่น ๆ ด้วย เช่น ในด้านบุคคลควรพิจารณาผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับปัญหา

3. ควรหาทางเลือกเป็นการพิจารณาเส้นทางในการตัดสินใจ ซึ่งอาศัยความรู้ทางวิชาการ ประสบการณ์ คำปรึกษาหารือ หาทางเลือกไว้หลาย ๆ ทาง

4. การกำหนดเกณฑ์ในการตัดสินใจ และการประเมินทางเลือกโดยใช้การวิเคราะห์หลักเกณฑ์และวิธีการบางประการเป็นหลัก รวมทั้งต้องใช้ประสบการณ์ วิจารณ์ญาณ และความคิดริเริ่ม ประกอบการพิจารณาเปรียบเทียบผลได้ผลเสียของทางเลือกแต่ละอย่างทั้งในปัจจุบัน ในอนาคต ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินค่าและเปรียบเทียบควรจะต้องครอบคลุมถึง

4.1 ความเหมาะสมของทางเลือกนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

4.2 เปรียบเทียบผลประโยชน์ ค่าใช้จ่าย ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล

4.3 ทางเลือกนั้น ๆ จะต้องเป็นทางเลือกที่จะปฏิบัติได้จริง ๆ

4.4 ผลอันไม่พึงปรารถนาที่อาจจะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจใช้ทางเลือกนั้น ๆ จะต้องไม่น้อยที่สุด หรือถ้ามีต้องหาทางป้องกันและควบคุมไว้

4.5 ผู้รับผิดชอบที่จะดำเนินการตามแนวทางที่ตัดสินใจเห็นชอบ และพร้อมที่จะปฏิบัติตามทางเลือกที่จะดำเนินการ

4.6 ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการให้ผลทันกับสถานการณ์

5. การตัดสินใจเลือกวิธีการที่ดีที่สุด ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาขั้นสุดท้ายของการเลือกแนวปฏิบัติที่จะนำไปดำเนินการจริง ซึ่งเป็นผลจากการเปรียบเทียบและวิเคราะห์ทางเลือกต่าง ๆ ว่าทางใดจะได้ผลดีที่สุด ณ จุดนี้ต้องยอมรับความจริงว่า นอกจากการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องแล้ว ประสบการณ์ วิจารณ์ญาณ และความสามารถในการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตของผู้มีอำนาจตัดสินใจ และการตัดสินใจที่ดีที่สุดคือการตัดสินใจที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ผลดีที่สุด

6. การดำเนินการและติดตามผล ในระหว่างประเมินทางเลือกผู้ทำการตัดสินใจจะต้องวางแนวทางการดำเนินงานสำหรับทางเลือกแต่ละทางไว้ การดำเนินการจะมีประสิทธิภาพได้ก็ต่อเมื่อผู้ปฏิบัติเต็มใจ และสามารถปฏิบัติได้ ซึ่งจะต้องมีการมอบอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจน ในการดำเนินการและต้องใช้หลักในการติดต่อสื่อสารข้อความช่วยให้การตัดสินใจเป็นที่ยอมรับและเต็มใจปฏิบัติตามด้วย แนวทางการดำเนินการนั้นจะต้องกำหนดงบประมาณหรือตารางเวลาของการดำเนินงาน เพื่อให้สามารถติดตามผล และวัดความคืบหน้าได้ว่ามีผลตามคาดหมายไว้หรือไม่ ซึ่งการติดตามผลมีความสำคัญต่อกระบวนการตัดสินใจด้วยสาเหตุใหญ่ ๆ 2 ประการคือ

6.1 การทำให้ผู้ทำการตัดสินใจรับรู้ถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นใหม่ ๆ จากทางเลือกที่ตัดสินใจเลือกไปแล้ว

6.2 ทำให้ผู้ทำการตัดสินใจสามารถประเมินประสิทธิภาพ ในการตัดสินใจของตัวเองได้ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการติดตามผล จะนำไปสู่การตัดสินใจของผู้บริหารหรือผู้ทำการตัดสินใจอีก จึงอาจกล่าวได้ว่า กระบวนการตัดสินใจของผู้ทำการตัดสินใจเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและไม่มีที่สิ้นสุด

สรุปว่า ทฤษฎีการตัดสินใจ เป็นกระบวนการทางความคิดที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล ที่ต้องอาศัยเหตุและผล และความพอใจเป็นเกณฑ์ในการเลือกที่จะปฏิบัติสิ่งนั้น ๆ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือมีแรงจูงใจเป็นตัวกระตุ้นให้เลือกทางใดทางหนึ่งให้เหลือเพียงทางเดียวและเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด โดยอาศัยเหตุการณ์ในอดีต สิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน และความคาดหวังในอนาคตหรือ เป็นกระบวนการประเมินผลเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติเพื่อจะให้ได้มาซึ่งเป้าหมายที่วางเอาไว้

ทฤษฎีการตัดสินใจและการกระทำทางสังคม (The Multiple Factors Theory of Decision Making and Social Action) William W. Reeder อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ [12] ได้รวบรวมทฤษฎีทางสังคมวิทยาเพื่อมาอธิบายพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ ซึ่งเขาเห็นว่าโดยทั่วไปแล้วรูปแบบทางด้านจิตวิทยาสังคมที่เกี่ยวกับการตัดสินใจกระทำพฤติกรรมของมนุษย์นั้น นักสังคมวิทยามักจะมองในแง่ของสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม(Social Economic Status) ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยภายนอกจะมีผลต่อการตัดสินใจ แต่ Reeder เชื่อว่าปัจจัยภายในจริง ๆ แล้วไม่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการตัดสินใจแต่ละบุคคลจะแปลงสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมเหล่านี้มาสู่ตัวตน ซึ่งจะอยู่ในรูปของความเชื่อและไม่เชื่อที่ทำให้บุคคลตัดสินใจเลือกกระทำพฤติกรรม ดังนั้น บุคคลอาจจะตัดสินใจกระทำพฤติกรรมอย่างเดียวกันแต่เหตุผลที่ทำให้เกิดการตัดสินใจจะแตกต่างกัน Reeder จึงได้อธิบายเหตุผลในการกระทำของมนุษย์ว่าเกิดจากปัจจัย ดังต่อไปนี้

1. เป้าหมายหรือจุดประสงค์ (Goals) ความมุ่งหมายเพื่อให้บรรลุผลนั้น ผู้กระทำจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายหรือจุดประสงค์ไว้ก่อนล่วงหน้า และพยายามที่จะกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย นั้น ๆ

2. ความเชื่อ (Belief Orientation) เกิดจากความคิดความรู้ในเรื่องนั้นที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการเลือกกระทำทางสังคม

3. ค่านิยม (Value Standard) คือ สิ่งที่บุคคลยึดถือเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจและกำหนดการกระทำของตนเอง ค่านิยมนั้นเป็นลักษณะความเชื่ออย่างหนึ่งแต่มีลักษณะถาวร โดยเชื่อว่าวิธีปฏิบัติบางอย่างเป็นสิ่งที่ดีตัวเองหรือสังคมเห็นดีเห็นชอบ สมควรที่จะยึดถือปฏิบัติมากกว่าวิธีปฏิบัติอย่างอื่น

4. นิสัยและธรรมเนียม (Habits and Customs) คือ แบบอย่างพฤติกรรม ที่สังคมกำหนดไว้แล้วสืบต่อกันมาด้วยประเพณี

5. การคาดหวัง (Expectation) คือ ทำที่ของบุคคลอื่นที่มีต่อพฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตัวโดยคาดหวังหรือต้องการให้บุคคลนั้นประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ตนต้องการ

6. ข้อผูกพัน (Commitments) คือ สิ่งที่ผู้กระทำเชื่อว่าเขาผูกพันที่จะต้องกระทำให้สอดคล้องกับสถานการณ์นั้น ๆ ข้อผูกพันจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการกระทำทางสังคม

7. การบังคับ (Force) คือ ตัวที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้กระทำตัดสินใจได้เร็วขึ้น

8. โอกาส (Opportunity) เป็นความคิดของผู้กระทำที่เชื่อว่าสถานการณ์ที่เกิดขึ้นช่วยให้มีโอกาสเลือกกระทำ

9. ความสามารถ (Ability) การที่ผู้กระทำรู้ถึงความสามารถของตัวเองซึ่งจะก่อให้เกิดผลสำเร็จในเรื่องนั้น ๆ ได้ การตระหนักถึงความสามารถนี้จะนำไปสู่การตัดสินใจและการกระทำทางสังคม

10. การสนับสนุน (Support) คือ สิ่งที่ผู้กระทำรู้ว่าจะได้รับหรือคิดว่าจะได้รับจากบุคคลอื่น ๆ เช่นเมื่อนักเรียนได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองหรืออาจารย์ก็เป็นปัจจัยให้นักเรียนสามารถเลือกศึกษาต่อได้ทำให้มีความก้าวหน้าในอาชีพการงานต่อไป

วุฒิชัย จานง [11] กล่าวว่า การที่มนุษย์จะเลือกหรือตัดสินใจกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้นมีสาเหตุหรือแรงจูงใจโดยอาศัยเหตุผลและปัจจัยหลาย ๆ อย่างประกอบกัน มิได้เกิดจากเพียงปัจจัยเดียวโดยที่บุคคลนั้นจะต้องมีความคาดหวังดังต่อไปนี้

1. ผลตอบแทนที่ได้รับ
2. ความพอใจและความไม่พอใจต่อผลตอบแทนที่ได้รับ
3. ผลตอบแทนที่ได้รับเมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่น

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ [14] กล่าวว่า วิธีการให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนั้นมี 5 วิธี คือ

1. การอภิปราย (Discussion) เป็นวิธีที่ง่ายที่สุด ในการทำให้ผู้อื่นมีส่วนร่วม
2. การแสวงหาข่าวสาร (Information-seeking) วิธีนี้ไม่เพียงแต่จะสนทนา หรือ อภิปรายแต่ยังให้หาข่าวสารหรือข้อมูลให้อีกด้วย การที่ได้ข้อมูลมาก ๆ และสามารถแยกได้ว่า ข้อมูลใดเกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะตัดสินใจแล้ว จะส่งผลให้การตัดสินใจนั้นเป็นไปด้วยหลักแห่งเหตุผล
3. ศูนย์รวมประชาธิปไตย (Democratic-centralist) วิธีนี้อาศัยวิธีการแบบประชาธิปไตยแต่เอาตัวเป็นศูนย์กลาง ในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาแต่ละจะพยายามตัดสินใจโดยเหตุผล จากการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
4. วิธีการแบบรัฐสภา (Parliamentarian) เมื่อจำเป็นต้องตัดสินใจ แต่มีแนวโน้มว่ามีการขัดแย้งและไม่ลงรอยกันเกิดขึ้นก็อาจให้ตั้งตัวแทนมาปรึกษาหารือกัน ซึ่งอาจลดข้อขัดแย้งลงมาก

5. มติเอกฉันท์ (Participant-determining) ในบางครั้งมติเอกฉันท์เป็นความต้องการของกลุ่มที่จะกระทำ บางสิ่งบางอย่าง วิธีนี้อาจใช้เมื่อเรื่องที่จะตัดสินใจเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง อาจจะยอมเสียเวลาเพื่อให้เกิดมติเอกฉันท์ดีกว่าที่จะรีบลงมติ เพราะการตัดสินใจโดยมติเอกฉันท์นั้นเป็นพลังต่อรองกับฝ่ายอื่นได้เป็นอย่างดี

2.3.2 แบบของการตัดสินใจ

การจำแนกการตัดสินใจเป็นแบบง่ายๆ กันนั้น สามารถทำได้โดยอาศัยมาตรการในการพิจารณาในแง่มุมต่างๆ ดังนี้

1. การจำแนกการตัดสินใจโดยพิจารณาถึงตัวระบบของการตัดสินใจ (decision making system) หรือต้นแบบของระบบที่ใช้โดยทั่วไป แบ่งได้เป็น 2 แบบคือ

ก. ระบบปิด (Closed Decision System) ระบบตัดสินใจแบบนี้มีข้อสันนิษฐานว่าการตัดสินใจนั้นจะมีเครื่องปิดกั้นไม่ให้ทราบถึงทรัพยากรจากสิ่งแวดล้อม ในระบบปิดเช่นนี้ผู้ตัดสินใจสมควรจะต้องมีความรู้ในเรื่องของทางเลือกต่าง ๆ ว่ามีอยู่ที่ทาง และรู้ถึงผลที่ตามมา ของแต่ละทางเลือกนั้น ๆ และจะต้องรู้วิธีการหรือกฎเกณฑ์แนวทางต่าง ๆ เพื่อใช้ในการจัดลำดับของทางเลือกเหล่านั้น รวมทั้งสามารถเลือกทางเลือกที่ทำให้เกิดผลสูงสุดตามความประสงค์ ได้ แนวคิดการตัดสินใจแบบนี้ถือว่า คนตัดสินใจเป็นผู้ที่มีเหตุผลและทำการตัดสินใจให้ได้ผลสูงสุด เพราะสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ของการตัดสินใจได้อย่างชัดเจนได้ ดังนั้นต้นแบบทางด้านปริมาณ (quantitative approach) ทั้งหลายจึงถือว่าเป็นระบบการตัดสินใจแบบนี้ด้วย

ข. ระบบเปิด (Opened Decision System) ตามแนวคิดแบบนี้ถือว่าการตัดสินใจเกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อมที่สลับซับซ้อนและส่วนหนึ่งไม่เป็นที่รู้ว่ามีอะไรบ้าง สิ่งแวดล้อมในลักษณะดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และกระบวนการตัดสินใจก็มีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมด้วย ดังนั้นผู้ตัดสินใจจึงอาจไม่มีเหตุผลอย่างสมบูรณ์ แต่อาจมีเหตุผลบ้าง ส่วนจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ภูมิหลังด้านต่างๆและความสามารถที่มีอยู่ของผู้ตัดสินใจ เป็นต้น วัตถุประสงค์ของระบบนี้มีลักษณะที่อยู่ในระดับของความอยากได้ กล่าวคือเป็นความอยากที่เปลี่ยนแปลงได้เมื่อผู้ตัดสินใจทราบถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการตัดสินใจ ดังนั้นในการตัดสินใจตามรูปแบบนี้ ผู้ตัดสินใจไม่รู้จักทางเลือกทั้งหมดและไม่รู้ด้วยว่าผลที่จะเกิดขึ้นจากทางเลือกเหล่านั้นจะมีอะไรบ้าง ผู้ตัดสินใจมักจะค้นหาหรือแสวงหาทางเลือกทั้งหมดและไม่รู้ด้วยว่าผลที่จะเกิดขึ้นจากทางเลือกเพียงสองสามทางที่ชอบหรือพอใจเท่านั้น ไม่มีทางเลือกทั้งหมด และการตัดสินใจก็กระทำไปตามความพอใจที่มีอยู่ในขณะนั้น ต้นแบบลักษณะนี้สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามลำดับของการเลือก ทั้งนี้เพราะระดับของวัตถุประสงค์ (ความอยาก) เปลี่ยนแปลงได้เพื่อสนองตอบความไม่สอดคล้องกันระหว่างผลที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ทางด้านสังคมศาสตร์ส่วนมากจะมีลักษณะตามต้นแบบเปิดดังกล่าวซึ่งมีตัวแปรมากมายทั้งที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายในระบบเองและปัจจัยภายนอกซึ่งได้แก่สภาพแวดล้อม ดังนั้นการตัดสินใจตามต้นแบบนี้จึงมีความไม่แน่นอนสูงและยากที่จะทำนายได้อย่างแม่นยำ

การจำแนกการตัดสินใจโดยพิจารณาถึงผลที่คาดว่าจะได้รับจากการตัดสินใจนั้นก่อนที่จะมีผลที่คาดว่าจะได้รับเกิดขึ้น จะต้องมีการตัดสินใจและการปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจไว้ดังนั้นในการพิจารณาและการวิเคราะห์การตัดสินใจในเชิงของผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น หรือผลที่คาดว่าจะได้รับว่าจะมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดนั้น สามารถพิจารณาได้จากอนาคตสามประการคือ อนาคตที่แน่นอน (certainty) อนาคตที่มีความเสี่ยง (risk) และอนาคตที่ไม่แน่นอน (uncertainty) ในประเด็นดังนี้

ก. ความแน่นอนในผลที่คาดว่าจะได้รับ หมายความว่าผู้ตัดสินใจมีความแน่ใจหรือมีความรู้อย่างสมบูรณ์แน่ชัดว่าผลลัพธ์ของแต่ละทางเลือกจะเป็นอย่างไรและจะมีผลลัพธ์อย่างเดียวกันสำหรับทางเลือกแต่ละทาง

ข. ความเสี่ยงในผลที่คาดหวังว่าจะได้รับ ความแน่นอนตามข้อ ก. ลดลง แต่ความเป็นไปได้ของผลลัพธ์จะมีความน่าจะเป็น (probability) หรือน่าจะเกิดขึ้นของผลลัพธ์พอจะมีอยู่ในแต่ละทางเลือก

ค. ความไม่แน่นอนของผลที่คาดว่าจะได้รับ ผู้ตัดสินใจสามารถมองเห็นว่าผลลัพธ์จะมีอะไรบ้างและมีหลายอย่างโดยมีความเป็นไปได้พอ ๆ กัน แต่ไม่มีความรู้แน่ชัดว่าความน่าจะเป็นมีความแน่นอนอยู่เท่าใดในแต่ละทางเลือกถ้าผู้ตัดสินใจรู้ว่าผลลัพธ์จะเป็นอย่างไร และผลที่คาดว่าจะได้รับมีความแน่นอน ปัญหาของการตัดสินใจจะอยู่ที่การคำนวณว่าผลลัพธ์จะได้สูงมากเพียงใด ซึ่งจะต้องอาศัยเทคนิคทางการคำนวณและเครื่องคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วย

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นายอุดมศักดิ์ นาเรือง [15] ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความถนัดทางการเรียนเชื่อมโลหะและเจตคติต่ออาชีพช่างเชื่อมโลหะกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาช่างเชื่อมโลหะ ในวิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คำสำคัญความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเกณฑ์ คือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาช่างเชื่อมโลหะ กับตัวแปรพยากรณ์คือ ความถนัดด้านภาษาที่เกี่ยวข้องกับช่างเชื่อมโลหะ ความถนัดด้านเครื่องกล ความถนัดด้านการวางแผนจัดลำดับขั้น ความถนัดด้านการสังเกต ความถนัดด้านมิติสัมพันธ์ และความถนัดด้านความจำพบว่ามีความสัมพันธ์ด้านบวกกับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาช่างเชื่อมโลหะอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ตรงกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าตัวแปรเหล่านี้ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาช่างเชื่อมโลหะ สำหรับเจตคติต่ออาชีพช่างเชื่อมโลหะ ไม่พบความมีนัยสำคัญแสดงว่าเจตคติต่ออาชีพช่างเชื่อมโลหะไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนวิชาทางช่างเชื่อมโลหะ จากผลการวิจัยพบว่าเจตคติต่ออาชีพช่างเชื่อมโลหะไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทางช่างเชื่อมโลหะซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

สว่างจิตร์ พัชรณิปกรณ์ [16] ได้ศึกษาแรงจูงใจในการเลือกเรียนวิชาเอกคอมพิวเตอร์ธุรกิจของนักศึกษา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ระดับของเหตุจูงใจด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในวิชาชีพ เป็นเหตุจูงใจระดับมาก โดยมีด้านบุคคลที่เกี่ยวข้อง เป็นเหตุจูงใจน้อย นักศึกษาจากสถาบันต่างกัันมีประสบการณ์เดิมด้านคอมพิวเตอร์ต่างกัน

สมชัย เจนจตุรงค์ [17] ศึกษาแรงจูงใจในการศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงของนักศึกษาวิทยาลัยพาณิชยการ สังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร พบว่าแรงจูงใจในการศึกษาต่อ 4 ด้าน ด้านเหตุผลส่วนตัว ด้านการสนับสนุนของผู้อื่น ด้านการประกอบอาชีพและด้านการเรียนรู้เพื่อรู้ เป็นแรงจูงใจอยู่ในระดับมากนักศึกษที่เรียนแผนกวิชาต่างกัันมีแรงจูงใจต่างกัน นักศึกษาที่มีเพศต่างกันและอาชีพผู้ปกครองต่างกัันมีแรงจูงใจไม่แตกต่างกัน

จงจิตต์ อ่ำสาธิตา [18] สรุปผลการวิจัยพบว่าตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อสายอาชีพ4 ใน 5 ตัวแปรเป็นตัวแปรที่เกิดขึ้นในครอบครัวเป็นหลัก อย่างไรก็ตามตัวแปรทั้ง 5 ตัว คือ (1) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของบิดา (2) ความสมบูรณ์ของครอบครัวในด้านการอยู่ร่วมกันของบิดามารดา (3) ขนาดของครอบครัว (4) ด้านกำลังใจในการเรียนจากบิดามารดาหรือผู้อุปการะและ (5) ความร่วมมือในการแก้ปัญหาการเรียนจากบิดามารดาหรือผู้อุปการะ มีอำนาจพยากรณ์ค่าตัวแปรตามความต้องการศึกษาต่อในสายอาชีพได้น้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการตัดสินใจของคนจะมีปัจจัยหลายด้านมาเกี่ยวข้อง ดังนั้นความต้องการศึกษาต่อของนักเรียนอาจแปรเปลี่ยนไปตามสภาพการณ์ในขณะนั้น ไม่มีตัวแปรใดเป็นแบบตายตัวสามารถแปรเปลี่ยนไปด้วยหลายเหตุหลายปัจจัย

อักษรศิลป์ แก้วมawangศ์ [19] พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดข้อมูลสำหรับการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อจากการแนะแนวโรงเรียนการให้ข้อมูลจึงกระทำโดยครูอาจารย์ผู้สอนทุกคนการแนะแนวจึงเป็นไปอย่างกว้าง ๆ

สมพงษ์ มั่นระวัง [20] ศึกษาเกี่ยวกับแนวโน้มของการเลือกเรียนต่อสายสามัญและสายอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสุโขทัย พบว่าผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อการเลือกเรียนต่อของนักเรียนมากกว่าครู นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพทำไร่ ทำนา ทำสวน จะเลือกเรียนสายอาชีพมากกว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย ครู และข้าราชการอื่น ๆ และยังพบว่าผลการเรียนของนักเรียนปีการศึกษาที่ผ่านมามีความสำคัญต่อการเลือกสายวิชาของนักเรียนมาก คือ นักเรียนที่มีผลการเรียนสูงจะเลือกเรียน

สายสามัญมากกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ และนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำจะเลือกเรียนสายอาชีพมากกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนสูง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยที่เป็นเหตุจูงใจในการตัดสินใจเลือกหรือไม่เลือกเรียนของนักเรียนล้วนมีเหตุมาจากพฤติกรรมทางสังคม ค่านิยม ความเชื่อ ความคาดหวัง สถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจเลือกเรียนของนักเรียน หากรายได้ของผู้ปกครองไม่เพียงพอต่อการสนับสนุนการศึกษาของนักเรียนมากขึ้น และการตัดสินใจไม่เลือกเรียนของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษาและการประกอบอาชีพของผู้ปกครอง อันเนื่องมาจากบริบททางสังคม สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจให้เห็นถึงความสำคัญและคุณค่าของการศึกษา นำไปสู่ความเสมอภาคในด้านสิทธิเสรีภาพทางการศึกษาเพิ่มขึ้น